

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 2 (254) | ГОД VI | БЕЛАСТОК, 8 СТУДЗЕНЯ 1961 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

МАЕ ЎРАЖАННІ З ПАЕЗДКІ Ў САВЕЦКІ САЮЗ

27 снежня мінулага года я выехаў з Варшавы «Цягніком дружбы» па ініцыятыве Таварыства польска - савецкай дружбы. Сярод экскурсантаў знаходзілася некалькі асоб з Беластока, а ў тым ліку і ніжэй падпісаны. У экскурсіі прыняла ўдзел 340 чалавек. Узначальваў яе віцэ-міністр Вышэйшай адукацыі тав. Красоўская. У Брэсце сустрэлі нас мясцовыя ўлады, моладзь з букетамі жывых кветак і як на працягу ўсёй трасы з аркестрам. У Маскве вітаў нас урачыста старшыня Таварыства савецка - польскай дружбы тав. Лабанаў.

У часе пабыўкі ў сталіцы Савецкага Саюза адбылася сустрэча з віцэ-міністрам Лабанавым у Міністэрстве Культуры. Ён прыгадаў цікавыя дадзеныя, адлюстроўваючыя культурнае жыццё СССР. Асабліва цікава гаварыў ён аб мастацкай самадзейнасці. Напрыклад, у Украінскай ССР у мінулым годзе ў элімінацыях харавых калектываў прымала ўдзел 2 мільёны чалавек. Да фінала дайшло 10 тыс. чалавек. Цікава, напрыклад, што ў Таліне аб'яднаны хор рэспублікі налічвае 35 тыс. чалавек. У савецкім самадзейным руху працуюць прафесіянальныя работнікі культуры. Прафесіяналы — акцёры часта выступаюць сумесна з аматарамі сцэнічнага мастацтва. Варта адзначыць, што часта вопытныя рэжысёры працуюць у асяроддзі аматараў сцэнічнага мастацтва, садзейнічаюць развіццю іх талентаў. Зараз у Савецкім Саюзе сур'ёзная ўвага прысвячаецца эстрадзе. Міністр Кузняцоў гаварыў аб вялікіх магчымасцях эстрады, якая можа і павінна з'яўляцца як бы газетай, адлюстроўваючай найноўшыя падзеі ў краіне і дадзенай вобласці. Эстрада бязлітасна клейміе лодараў, крытыкуе заганы, а адначасова славіць творчую працу савецкіх людзей. Такім чынам кожны з гледачоў можа ўбачыць свой вобраз на сцэне быццам у люстры.

Далёка ад культурных цэнтраў, у глыбі краіны, дзе адчуваецца недахоп прафесіянальных акцёраў, аматарскія тэатры пераўтвараюцца ў прафесіянальныя, а іх акцёры-аматары атрымоўваюць нармальную зарплату як акцёры III разраду. У часе сустрэчы ў Міністэрстве культуры гаварылася таксама аб зменах у савецкім фільме. Цікава, што неўзабаве фільмы будзе ацэньваць не камісія рэжысёраў, а публіка, і ад гэтай ацэнкі будзе залежыць ганарар рэжысёра.

У Міністэрстве гаварылася таксама аб выхаванні новага сацыялістычнага пакалення, аб неабходнасці дбайнага кшталтавання культуры кожнага чалавека, развіцця яго начытанасці, дысцыпліны мыслення, не гаворачы ўжо аб маральным і эстэтычным абліччы чалавека.

Цяжка, наведваючы Маскву, не прысвяціць некалькі слоў тутэйшаму будаўніцтву, якое здзіўляе вялікім размахам. Зараз усе падмаскоўныя мясцовасці ўключаны ў т. зв. зону вялікай Масквы і адгэтуль пачынаецца грандыёзная забудова, якая паступова набліжаец-

(Працяг на стар. 2)

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

У ЗМВ-зімою

Ад верасня мінулага года старшынёй Ваяводскага Праўлення Саюза сялянскай моладзі ў Беластоку з'яўляецца Міхал Недзведзь.

Нядаўна мы звярнуліся да старшыні Ваяводскага Праўлення ЗМВ, каб расказаў нам аб формах дзейнасці арганізацыі ў зімовым перыядзе.

— Дзейнасць ЗМВ зімою, — адказаў старшыня, — мы накіроўваем у трох асноўных напрамках. Вось яны: праца над фармаваннем грамадска - палітычнага абліčча членаў; шырэйшы ўдзел моладзі ў грамадска - гаспадарчым жыцці свайго асяроддзя і развіццё культурна - асветнай дзейнасці.

— Гаворачы аб фармаванні грамадска - палітычнага аблічча, мабыць, маеце на ўвазе перш за ўсё палітычную адукацыю.

— Так. Вясковая моладзь зімою мае найбольш свабоднага часу. Мо' і таму наогул вельмі ахвотна горнецца да палітычнай адукацыі. Сістэматычную асветна - палітычную адукацыю сёлета мы распачалі ва ўсіх гуртках ЗМВ. А ёсць іх зараз у нас 907. Яны налічваюць каля 18.000 членаў. У 260 гуртках наладжаны вясковыя асветна - палітычныя курсы. У гэтым вялікую дапамогу аказалі арганізацыі вясковыя настаўнікі. Яны, у асноўным, з'яўляюцца выкладчыкамі гэтых курсаў. Частка нашых гурткоў увяла трохднёвыя тэматычныя курсы. Моладзь выбірае сабе найбольш цікавую тэму. З Ваяводскага Праўлення ЗМВ або з павета прыязджае лектар з

(Працяг на стар. 2)

КАРЫСНЫЯ СУСТРЭЧЫ

18 снежня г. г. жыхары вёсак Парцава, Галадоў і Шчытоў у Бельскім павеце сустрэліся з старшынёй ГП БГКТ Лідай Бялецкай і паэтам Віктарам Шведам. Тав. Ліда Бялецкая расказала сабраўшымся аб Беларускім Таварыстве, Віктар Швед чытаў свае вершы. Зацікаўленне было вялікае. Удзельнікі сустрэч прасілі заглядаць да іх часцей.

19 снежня г. г. паэт Віктар Швед правёў дзве аўтарскія сустрэчы са школьнікамі і старэйшымі жыхарамі сваёй роднай вёскі Мора. Асабліва горача ўспрымаліся прысутнымі сатырычныя вершы Віктара Шведа.

Ш.

МАСТАЦКАЯ ВЫСТАЎКА Янкі Анісэровіча

16 снежня г. г., у дзень скліканне міжваяводскага нацыянальнага семінара, у памяшканні ГП БГКТ наступіла адкрыццё выстаўкі прац мастака Янкі Анісэровіча з Варшавы, члена Беларускага мастацкага аб'яднання. На выстаўцы экспануюцца працы сучаснага і традыцыйнага мастацтва.

Увечары, 16 снежня г. г., выстаўку з зацікаўленнем агледзелі ўдзельнікі нацыянальнага семінара і члены Беларускага навуковага гуртка, якія сабраліся дзеля абмеркавання выдадзенага Галоўным Праўленнем БГКТ «Навукова - літаратурнага зборніка і беларускага каляндара на 1961 год».

В. Ш.

КНІГА АБ ВЕРЫ ХАРУЖАЙ

Дзяржаўнае выдавецтва БССР выпусціла ў свет падрыхтаваную Інстытутам гісторыі партыі пры ЦК КПБ кнігу «Слаўная дачка беларускага народа», прысвечаную Веры Харужай. Кніга адкрываецца Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб прысваенні пасмяротна звання Героя Савецкага Саюза Веры Харужай.

У кнізе змешчаны кароткі нарыс аб жыцці і рэвалюцыйнай дзейнасці слаўнай гераіні, а таксама дакументы камуністычнага падполля.

У раздзеле «Пісьмы на волю» (1925 — 1931 г. г.) надрукаваны пісьмы камуністкі - падпольшчыцы з белапанскай турмы да родных, сваякоў, таварышаў па рабоце. Раздзел адкрываецца артыкулам Н. К. Крупскай аб зборніках пісьмаў Веры Харужай: «Пісьмы на волю» і «Побач з намі» выдадзеных у 1931 і 1932 гадах. Артыкул Н. К. Крупскай быў надрукаван у газеце «Правда» 29 жніўня 1932 года.

У наступных раздзелах друкуюцца запіскі Веры Харужай, якія адносяцца да 1942 года, і пісьмы з Віцебскага партыйнага падполля ў гады Вялікай Айчыннай вайны, датаваныя 1942 годам.

Асобны раздзел прысвечан успамінам былых падпольшчыкаў і таварышаў, асабіста ведаўшых Веру Харужую.

Кніга прыгожа афармлена і ілюстравана фотаздымкамі розных часоў дзейнасці гераічнай дачкі беларускага народа.

Мінула 168 год з таго часу, калі творца польскага тэатра Вайцех Багуслаўскі выставіў у Беластоку камедыю п. з. «Генрых VI на паляванні». Багуслаўскі выступаў тут у ролі ляснічага Кокля.

На здымку: фрагмент п'есы «Генрых VI на паляванні», якая ідзе зараз на сцэне імя А. Венгеркі ў Беластоку.

фота: **С. Дукевіч**

ТРЭШЧЫНЫ Ў БЕЛЬГІЙСКІМ КАПІТАЛІЗМЕ

Новы год мінуў у Бельгіі далёка ад традыцыйнай атмасферы. Замест адпачынку ў сямейным коле народныя масы выйшлі на вуліцы, каб удзельнічаць у дзесятках вялікіх забастовачных дэманстрацый. Якія ж тады непасрэдныя прычыны завастрэння класавай барацьбы ў краіне, якую капіталізм залічае да больш багатых дзяржаў са стабілізаванай гаспадаркай і «спакойным» рабочым класам. Прычыны такой сітуацыі ў Бельгіі трэба шукаць у страце калоніі Конга, якая прыносіла бельгійскім капіталістам шматмільённыя даходы. Калі Бельгія выступіла з прапановай у адрас сваёй былой калоніі — даць ёй ад чэрвеня 1960 года незалежнасць, дык рабіла гэта з надзеяй, што ўдасца ёй пазбегнуць той сітуацыі, якая ўзнікла ў Алжыры. Бельгійскі ўрад меў надзею, што гэты адсталы афрыканскі народ не патрапіць існаваць без шчыльных сувязей і супрацоўніцтва з Бельгіяй. Нядаўняе мінулае паказала, што надзеі бельгійскіх капіталістаў аказаліся зусім дарэмнымі.

Ужо сёння можна было б сказаць, што бельгійскія інвестыцыі ў Конга, складаючыя каля 7 мільярдаў долараў прапалі беспаваротна. Прапалі таксама даходы, складаючыя штогод 350 мільёнаў долараў. якія чэрпаў у мінулым з гэтай калоніі бельгійскі капітал.

Гэтыя, менавіта, страты прымусілі хрысціянскі ўрад Эйскенса апрацаваць план вялікіх ашчаднасцей. Паводле ўрадавага праекта ашчаднасці будуць складаць каля 20 мільярдаў бельгійскіх франкаў. Галоўнымі крыніцамі гэтых ашчаднасцей маюць быць: узрост падаткаў на звыш 6 з паловай мільярдаў франкаў (каля 120 мільёнаў долараў), а таксама рэдукцыя выдаткаў на грамадскія мэты на 10 мільярдаў франкаў (г. зн. 190 мільёнаў долараў). Разам мае гэта складаць 310 мільёнаў долараў, г. зн. больш - менш столькі, колькі капіталісты страцілі даходаў у Конга. У сапраўднасці ж, гэта ўся сума мае быць выцягнута з рабочай кішэні — валонскіх шахцёраў і фландрыйскіх металургаў.

Ва ўсёй Бельгіі бароняцца рабочыя перад гэтым планам «ашчаднасцей».

Напружаную сітуацыю завастрае факт, што рэакцыйны ўрад Эйскенса зусім не думае, прынамсі да гэтага часу, аб уступках на карысць рабочых.

Гаспадарчая кан'юнктура апошніх год дазволіла многім капіталістычным эканамістам выступаць з лозунгам т. зв. народнага капіталізма, у якім у выніку павышэння жыццёвага ўзроўню быццам наступіла збратанне капіталістаў і рабочых.

Забастовачная барацьба ў Бельгіі перакрэсліла дарэмныя надзеі капіталістычных эканамістаў. Ва ўмовах, калі бельгійскія шахты і фабрыкі знаходзяцца ў руках жменькі магнатаў, аказваючых рашучы ўплыў на ўрад, рабочыя не могуць спадзявацца паляпшэння іх абставін. Шмат заходніх часопісаў правільна адзначае, што гаспадарчыя няўдачы кожнай капіталістычнай краіны могуць прывесці да сітуацыі, якая пануе зараз у Бельгіі.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

У ЗМВ ЗІМОЮ

(Працяг са стар. 1)

дакладам на гэтую тэму, а пасля адбываецца дыскусія. Такая форма палітадукацыі вельмі цікавая і яна карыстаецца папулярнасцю сярод вясковай моладзі.

— А якія тэмы найбольш цікавяць вясковую моладзь?

— Больш усяго цікавяць такія тэмы, як: дабро адзінкі і дабро грамадства, удзел моладзі ў грамадскім прагрэсіўным руху, спаборніцтва паміж двума сусветнымі сістэмамі, утварэнне польскай дзяржавы і іншыя.

— Якія ж формы дзейнасці арганізацыі ў пашырэнні ўдзелу моладзі ў грамадска - палітычным жыцці асяроддзя?

— Шмат намаганняў кладзем у арганізацыю калектываў спулдзельчай падрыхтоўкі. Зараз на Беласточчыне існуе 50 такіх калектываў. Дзейнічаюць яны пад наглядам ГС або іншых спулдзельняў. Моладзь у гэтых калектывах знаёміцца з гісторыяй спулдзельчага руху, са статутам данай спулдзельні, супольна будуе святліцы, апекуецца станам дарог, садзіць дрэўкі і г. д. Некаторыя калектывы пры дапамозе ГС арганізуюць супольную вытворчасць з мясцовых матэрыялаў. Апошнім часам арганізавана шмат санітарных калектываў, калектываў да барацьбы з пустазеллем на палях. Нядаўна адбыўся ў Беластоку злёт маладых земляробаў. На ім, між іншым, высока ацэнена працу санітарных калектываў. Перадавыя калектывы ўзнагароджаны 10 хімічнымі апрысківачамі да барацьбы з пустазеллем.

Вельмі добра таксама развіваюцца ў нас калектывы па сельгаспадрыхтоўцы. Зараз ёсць іх на Беласточчыне 530. Падставовую адукацыю земляроба здабывае ў іх каля 5000 маладых людзей. Пасля трохгадовай навукі (І-шы год — раслінаводства, 2-гі год — жывёлаводства і 3-ці год — механізацыя) яны здадуць экзамены і атрымаюць дыпломы кваліфікаваных земляробаў.

Сёлета на Беласточчыне закончыла такія школы 600 асоб.

Сельскагаспадарчая адукацыя найлепш развіваецца сярод моладзі ў Аўгустоўскім і Бельскім паветах.

Сёлета першы раз мы прыступілі да арганізацыі брыгад, змагаючыхся за званне сацыялістычных брыгад працы. Пакуль што маем дзве такія брыгады ў ПОМ Ставіскі. У бліжэйшай будучыні будуць яны арганізаваны і ў другіх ПОМ, а таксама ў ПГР.

— Ну і апошняе пытанне, — як развіваецца культурная дзейнасць?

— Зараз існуе ў нас 280 калектываў мастацкай самадзейнасці.

Найбольшыя намаганні мы пакладаем на падрыхтоўку адпаведнай кадры ў кіраванні рухам мастацкай самадзейнасці. Апошнім часам вельмі папулярным у нас стаўся курс вясковых «вадзірэяў». На гэтым курсе больш таленавітыя самадзейнікі вучацца па-мастацку праводзіць вясковыя забавы, вечарынкі і г. д. Агулам на культурна - асветных курсах ужо пабывала звыш 1000 асоб.

Гутарыў
В. Баршчэўскі.

Атрад коннай паліцыі ў сталіцы Бельгіі — Бруселе — акружаны дэманстрантамі.

Кур'ёзы

Мой голас варт 100 000 злотых

Па-рознаму зарабляюць людзі на сваё «скромнае» жыццё. Менш вопытныя проста прадаюць плады сваёй цяжкай працы, больш «аблётаныя» ўпарта не плацяць, напрыклад, налогаў, а ўжо найвышэй адукаваныя, непрымяраючы, як гэтыя «куранія» спецыяліст, што нядаўна апынуліся перад судом, толькі і аглядаюцца, дзе б пацягнуць на «лева». Найболь ж аднак арыгінальны спосаб знайшоў нейкі варшавяк, Мар'ян В. Вырашыў ён зарабіць на ўласным голасе.

Аднойчы прыснілася яму, што ў яго прыгожы голас, што ён ужо радзіўся таленавітым спяваком. Каб талент яго не прапаў дарма, захацелася яму выступіць перад мікрафонам «Польскага Радыё» з радам сваіх канцэртаў. Пасля мікрафоннай спробы музычны аддзел «Польскага Радыё» ў Варшаве не скарыстаў з прапановы Мар'яна В. Гэта ўспрыняў ён як асабістую знявагу гонару «таленавітага пяўца» і падаў у суд скаргу аб прысуджэнні яму 100 тыс. зл. ад Польскага Радыё за.. маральныя страты. У заяве, якая была далучана да скаргі, Мар'ян В. сцвярджаў, што сума 100 тыс. зл. з'яўляецца зусім нізкай у параўнанні з тым, што ён страціў у выніку непрыхільнага афармлення яго прапановы. Калі б пачаў я, — гаварыў ён — спяваць у «Польскім Радыё» два гады таму, зарабіў бы гэтакім чынам не менш ...300 тыс. зл.

Суд, аднак, не зразумеў прэтэнзіі «таленавітага спявака» і яго скаргу адкінуў.

Выходзіць, што найлепш не мець увогуле нічога супольнага з ніякім судом, а тым больш не аплочваецца звяртацца да суда з уласнымі снамі аб славе.

М. НУРЭЦКІ

МАЕ ЎРАЖАННІ З ПАЕЗДКІ Ў САВЕЦКІ САЮЗ

(Працяг са стар. 1).

ца да цэнтра горада. Трэба адзначыць, што кожны дзень масквічы спраўляюць уходзіны. Дагэтуль жыллёвыя ўмовы ў Маскве былі трудныя. Мае знаёмыя, якіх я наведаў, жывуць, напрыклад, у кватэры, налічваючай шэсць пакояў. У кожным з іх адна сям'я і ўсе карыстаюцца адной супольнай кухняй. І знамянальна, што ўсе сем'і жывуць дружна, а ў кухні няма непаразумленняў. На пытанне — ці цешацца яны, што неўзабаве атрымаюць новую кватэру — мае знаёмыя адказалі: «Нам так здесь хорошо, мы так привыкли друг к другу и нам кажется, что в отдельной квартире нам будет скучно».

Вялікая Масква будзе акружана т. зв. зялёнай зонай — поясам лясоў, якія неабходны для так вялікага і прамысловага горада.

З Масквы «Цягнік дружбы» накіраваўся ў Ленінград, горад - герой, які ачараваў усіх харастю і гасціннасцю сваіх гаспадароў. Жыхары Ленінграда, на мой погляд, маюць шмат супольнага з жыхарамі суседніх краін — Швецыі і Фінляндыі. Яны вытрывалыя. Іх твары як бы суровыя, але адначасова сардэчныя.

Ленінград налічвае 3 мільёны жыхароў. У часе блакады ў горадзе жыло каля 7 мільёнаў людзей. Гэта былі бежанцы з аколіц Ленінграда, якія ўцяклі ад фашыстаў і ў ім шукалі прытулку ў часе асады. Я астаўся пад вялікім уражаннем гісторыі блакады ў часе апошняй вайны, якая працягвалася 900 дзён. На могільніках пахавана 300 тысяч герояў — абаронцаў, звыш 600 тысяч чалавек памерла галоднай смерцю. Гэтыя могільнікі — страшны выкрывальны дакумент. Страшнае ўражанне выклікаюць магілы - гіганты, у якіх тысячы чалавек. У гэтыя трудныя дні жыхары звязалі непарыўна сваё жыццё са сваім Ленінградам, з горадам, які яны вельмі любяць. У Ленінградзе захоўваюцца і іншыя дакументы з гэтых дзён. Напрыклад, 250 запрашэнняў у гасцініцу «Асторыя», надрукаваныя па загаду Гітлера для гасцей на банкет з выпадку авалодання горадам. Ведаем, што давялося пабываць гітлераўскім салдатам і афіцэрам у Ленінградзе і Маскве, але толькі ў якасці ваеннапалонных.

Сённяшні Ленінград — гэта горад, які ўжо поўнасцю вылечыў свае раны. Тут паўсталі шматлікія новыя будынкі. Побач сябе, як добрыя суседзі, знаходзіцца старое і новае будаўніцтва. Тут згодна з традыцыяй у 12 гадзін чуецца гарматны выстрал з Петрапаўлаўскай крэпасці. І вось яшчэ іншая традыцыя — гэта гасціннасць ленінградцаў. Віталі нас простыя словы: «Добро пожаловать Вам, дорогие гости». А сардэчныя развітальныя словы гучэлі «До свидания, приезжайте к нам почаще» доўга астануцца ў памяці ўдзельнікаў «Цягніка дружбы».

ЛЕНІНГРАД. На Неўскім праспекце.

МІХАСЬ АНУФРЫЕЎ
Мастацкі кіраўнік калектыву песні і танца ГП БГКТ

Дзмітры Мядзведзеў

За слёзы бацькоў

Пераклад: Хведара Асініча

Пачынаем друкаваць новую партызанскую аповесць. Аўтар яе, Герой Савецкага Саюза Дзмітры Мядзведзеў, у час вайны быў камандзірам партызанскага атрада разведчыкаў і палажыў вялікія заслугі ў барацьбе з ворагам. Падзеі, факты і людзі, апісаныя ім у гэтай аповесці, з'яўляюцца праўдзівымі і ўзяты Мядзведзевым з дзейнасці яго ж атрада.

Гэта павышае вартасць прапанаванай нашым чытачам аповесці, да таго аўтар яе з'яўляецца дасканалым назіральнікам і ўмее цікава расказаць аб бачаным.

Маем надзею, што новая наша аповесць спадабаецца чытачам. Водгукі аб ёй просім накіроўваць у рэдакцыю. Прыемнага чытання.

ВЫБАР НЕВЫПАДКОВЫ

Масква. Сакавік 1942 года. Я вярнуўся з Бранскіх лясоў, дзе на працягу паўгода камандаваў партызанскім атрадам. І вось цяпер мне даручана сфарміраваць новы атрад — групу людзей, якая спусціцца на парашутах у глыбокім тыле праціўніка, у лясах Заходняй Украіны і павядзе актыўную барацьбу супраць нямецкіх акупантаў.

Аднойчы ў нумары гасцініцы «Масква», дзе я тады жыў, з'явіўся Саша Творагаў. З ім мы знаёмы па Бранскіх лясах. Саша яшчэ вельмі малады. Ён падобны на школьніка. Хто б сказаў, што ў гэтага дзяцюка за плячамі вопыт бывалага партызана!

З'явіўшыся да мяне, ён дзелавіта запытаўся, калі і куды мы паляцім. Што яго ўдзел у атрадзе — справа вырашана — у гэтым Саша не сумняваўся.

— А хлопцаў возьмеце? — пытае ён мяне, маючы на ўвазе нашых бранскіх партызан, і тут жа раіць: — Добра было б Дарбека Абраімава, і яшчэ знойдзецца чалавек дваццаць. Спісачак я вам падрыхтую...

Неўзабаве прыходзіць маёр Пашун — начальнік штаба атрада, за ім маёр Сцехаў, назначаны намеснікам камандзіра па палітычнай частцы.

— Месцам базіравання атрада вызначаны лясы ў раёне горада Роўна, — тлумачу я, адказваючы на пытанне Творагава. — Выбар невыпадковы. У Роўна фашысты арганізавалі «сталіцу» акупіраванай імі тэрыторыі Украіны. У гэтай «сталіцы» знаходзіцца імперскі камісар Эрык Кох, тут сходзяцца ўсе ніткі кіравання гітлераўцаў на украінскіх землях.

Усе згадзіліся, што трэба ўключыць у атрад некалькі ўраджэнцаў Заходняй Украіны, якія добра ведалі яе.

Наш атрад — пакуль яшчэ маскоўскі — рос не па днях, а па гадзінах. Людзі ішлі і ішлі, — мы з Сцехавым не паспявалі прымаць усіх жадаючых. Кожны з навічкоў прасіў, каб прынялі ў атрад аднаго - двух яго знаёмых.

Як камандзір атрада, я карыстаўся кожным выпадкам, каб пагаварыць з людзьмі аб жыцці, якое чакае нас. Я нічога перад імі не скрываў; папярэджваў аб ахвярах, аб сталым рызыку, з якім звязана жыццё партызана. І бачыў па вачах людзей, што небяспека і ахвяры ні ў кім не выклікаюць страху.

МАРШРУТ МЯНЯЕЦЦА.

Пераляцець адразу ў вызначанае месца, у Сарненскія лясы Ровенскай вобласці, аказалася справай цяжкай. Сарненскія лясы былі вельмі далёка. Мы вырашылі ляцець бліжэй — не ў Сарненскія, а ў Мозырскія лясы, адтуль да месца назначэння дабірацца пяшком.

У канцы мая выляцела першая чатырнаццаціасабовая група, якую ўзначальваў Саша Творагаў.

— Што б не здарылася, мы сустрэнемся ля вёскі Мухаеды, — папярэдзіў я яго перад вылетам.

Праз два дні прыйшла радыёграма, у якой Творагаў паведамляў, што замест Мозырскіх лясоў група апынулася на поўдзень ад Жытоміра. Гэта амаль за трыста кіламетраў!

Яшчэ праз дзень Саша паведамляў, што нягледзячы ні на якія цяжкасці, вырашыў прабірацца ў Мозырскія лясы, да вызначанага месца. У часе перадачы гэтага паведамлення сувязь нечакана спынілася.

Мы чакалі дзень, два, тры — сувязі няма і няма. Што магло здарыцца?

Вырашылі накіраваць другую групу. Віктару Качаткову, узначаліўшаму яе, было даручана што б там ні стала адшукаць Творагава і абяспечыць прыняцце ўсяго атрада. Але і на гэты раз нас спаткала няўдача: Качаткоў і яго таварышы апынуліся таксама не ля вёскі Мухаеды, а дзвесце кіламетраў на поўнач ад яе.

Дзмітры Мядзведзеў у 1942 г. перад вылетам у варожы тыл.

Праз нейкі час Качаткоў радзіраваў з станцыі Тоўсты Лес. Качаткоў паведамляў, што ён там затрымаўся і арганізуе сігналы для прыняцця новай групы парашутыстаў. Трэцяя група пад камандай начальніка штаба атрада Пашуна выляцела да Тоўстага Лесу.

Усю ноч я хадзіў па пакоі з кутка ў куток, не мог ні спаць, ні нават прысесці. Калі пачало світаць, чаканне яшчэ больш пачало мучыць. Чым святлейшай станавілася раніца, тым трывожней рабілася на душы. Калі нарэшце з аэрадрома паведамілі доўгачаканае «прыляцелі», я адчуў, як выбіўся з сіл за адну гэту ноч.

— Усё ў парадку, — далажыў пілот. — Парашутысты скінуты на сігналы ля станцыі Тоўсты Лес.

Але ў тую самую раніцу Качаткоў радзіраваў, што ніякага самалёта не было, хоць кастры гарэлі ўсю ноч. Што за насланне? Значыць, зноў не туды скінулі людзей! Радзіста ў Пашуна няма, значыць, і вестак ад яго чакаць няма чаго.

Творагаў прапаў, Пашун невядома дзе...

«Вылятаю сам», — тут жа вырашыў я і тут жа, звярнуўшыся да камандавання, атрымаў катэгарычны адмоўны адказ. Трэба было чакаць.

З чарговым звяном — чацвёртым — выляцеў Сяргей Сцехаў. І яго групу таксама скінулі не на сігналы Качаткова.

«Не было ніякага самалёта», — паведамляў Качаткоў. «Трэці дзень, — радзіраваў Сцехаў, — не магу выявіць месца, дзе знаходжуся. Пасылаю людзей у разведку — не вяртаюцца».

Хваляванне пераходзіла граніцы. Я катэгарычна патрабаваў, каб мне дазволілі адправіцца самому. Нарэшце згадзіліся.

ЗА ТЫСЯЧУ КІЛАМЕТРАЎ

Са мною павінны былі ляцець Аляксандр Лукін, вызначаны пасля знікнення Творагава начальнікам разведкі атрада, радзістка Ліда Шэрстнева і некалькі байцоў — іспанцаў. Яны былі з ліку тых іспанскіх таварышаў, якія ў свой час змагаліся за свабоду сваёй радзімы і потым уцяклі ад фашысцкага тэрора Франко. Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, іспанскія антыфашысты пачалі прасіць савецкі ўрад накіраваць іх на фронт. Пятнаццаць іспанцаў былі залічаны ў наш атрад.

Вечарам, дванаццатага чэрвеня, я з сваёй групай быў на аэрадроме.

Пралятаючы над лініяй фронта, — а яна праходзіла не так далёка, — самалёт трапіў пад агонь нямецкіх зенітак. Шчасліва выбраліся мы з небяспечнай зоны і праз гадзіну пала каманда — падрыхтавацца да скачка.

Я глянуў у акно і выразна ўбачыў унізе агні кастроў. Самалёт, робячы кола, пашоў на зніжэнне. Мы строімся адзін за адным ля адчыненых бартавых дзвераў. Там, за дзверамі, — ноч, пустэча. Цяжка справіцца з хваляваннем.

— Пашоў!

Скачу першы.

Нас скінулі высока — метраў дзевяцьсот ад зямлі. Неба яснае, над галавою месяц, унізе кастры, але яны аддзяляюцца — вецер зносіць нас у бок. Навокал парашутысты. Вось адзін праляцеў міма мяне, абганяючы. Парашут не зусім раскрыўся, можа разбіцца чалавек

Мы дамовіліся, што я запалю касцёр і на агонь збяруцца парашутысты. Але я так удэрыўся аб зямлю, што не магу падняцца на ногі і назбіраць хворасту. Тады падцягваю да сябе парашут, запальваю яго і адпаўзаю ў карчы. Хто ведае, хто цяпер прыдзе на гэты касцёр!

Чую чыесьці крокі. Пытаю:

— Пароль?

— Масква!

— Мядзведзь, — адказваю.

Падыходзіць Лукін, за ім — Ліда Шэрстнева, потым адзін за адным з'яўляюцца іншыя. Апошнім падышоў таварыш, якога я прыкмеціў у паветры. Яго парашут раскрыўся не цалкам, і ён разбіўся б, але на шчасце удэрыўся нагамі аб тэлеграфныя правады, якія цягнуліся ўздоўж чыгункі, гэта змякчыла падзенне.

Я ўстаў, з цяжкасцю выпраставаўся.

Компас, зорнае неба і чыгунка гэта дастаткова каб ведаць, куды ісці. Станцыя Тоўсты Лес зусім недалёка.

І так, мы ў тыле ворага, за шэсцьсот кіламетраў ад лініі фронта, за тысячу кіламетраў ад Масквы.

Працяг будзе

З КАЛЯДНЫХ ЗВЫЧАЯЎ

Звычай упрыгожвання святочнай ёлачкі славяне прысвоілі не так даўно. Яны пераняслі яго ў мінулым стагоддзі ад немцаў. Зараз гэты звычай глыбока ўвайшоў у народную традыцыю. Мабыць мала дзе сустрэнеш у нас такую хату, у якой не красавалася б святочная ёлачка.

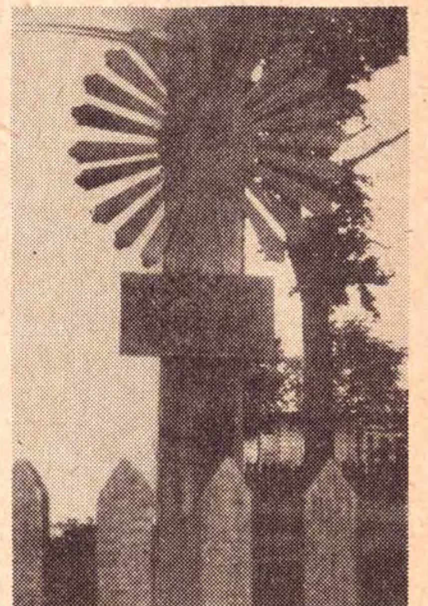
— Якія ж каляды без ёлкі, — часта гавораць.

Гінуць затое ў нас іншыя звычаі і народныя абрады, якія часта выводзяцца яшчэ з дахрысціянскіх часоў.

І так, зімовыя святы колішніх славян прысвячаліся, між іншым, памёршым. Кароткі дзень і доўгая ноч — усё гэта ўздзейнічала на псіхіку тагачасных людзей і штурхала іх да шукання апекі ў духаў сваіх продкаў. Доказам гэтага можа быць калядная вячэра, у час якой пакідаліся некалі месцы за сталом для памерлых (пазней — для непрысутных). Частку ежы пасля вячэры выносілі на двор, каб маглі пад'есць душы памёршых, ніколі не клалі нажоў і другіх жалезных прадметаў, каб не спалохаць прыходзячых душ. Рускія, ізноў, распальвалі вялікія вогнішчы, каб памёршыя маглі пагрэцца. Ежай, якая засталася пасля вячэры, частавалі жывёлу, а саломай з каляднага стала абвязваліся фруктовыя дрэўкі, верачы, што прычыніцца гэта да багатага ўраджаю груш і яблык. Падобны звычай захаваўся і да сённяшняга дня ў праваслаўных сялян на Беласточчыне. Сена з каляднага стала, як звычай заносіцца тут да хлява каровам, верачы, што прычыніцца гэта да павялічэння надояў малака.

Некалі таксама людзі верылі, што ў калядную ноч вада ў калодзежы заменьваецца ў віно, а жывёла апоўначы гаворыць па-чалавечы. **(в.б.)**

КУТОК ЭТНОГРАФА

Цікавы выраб кавальскай работы ў выглядзе прамяністага шчыта. Датуецца 1848 годам. Ва ўяўленні люду гэта быў сімвал сонца. Ён упрыгожвае крыж на могільніку ля царквы ў Семяноўцы, Гайнаўскага павета.

фота **М. Пяцюкевіч**

З ГУРТКОМ БГКТ ВЕСЯЛЕЙ

— Хочаце ведаць, якая падзея ў жыцці вёскі Галады засталася на доўга ў памяці яе жыхароў? Адказ на гэтае пытанне можна ў Галадах пачуць наступны: — Такой важнай падзеяй у нас быў вясковы сход на пачатку 1957 года, у якім узялі ўдзел прадстаўнікі Бельскага аддзела Беларускага грамадска - культурнага таварыства. Запытаеце чаму? А вось чаму. У Галадах многа адбывалася сходаў, на якіх выступалі прадстаўнікі ўлад з павета, але ніхто да гэтага часу да жыхароў Галадоў не гаварыў на іх роднай мове. Ніхто да гэтага часу не заклікаў іх да пашаны беларускай мовы, культуры, абычаяў і традыцыі. Словы прадстаўнікоў БГКТ глыбока западалі ў душы сялян.

У гэты вечар падпісала больш 30 чалавек членскія дэкларацыі БГКТ. Было выбрана праўленне гуртка. Былі прыняты першыя пастановы, а менавіта, аб пашырэнні чытачоў роднага часопіса «Нівы» і аб папулярызацыі беларускага сцэнічнага слова. З гэтай мэтай у хуткім часе былі арганізаваны пастаноўкі «Мікітаў лапаць», «Пярэстая красуля», «Боты», «Залёты», «Спатыкнуўся» і іншыя.

А калі вы запытаеце, што цяпер цікавага чуваць

Настаўніца Марыя Пучко.

Старшыня гуртка БГКТ Павал Грыгарук.

у нашых сяброў у Галадах? Дык перш чым адказаць на гэта, варта пазнаёміць вас з некаторымі членамі гуртка.

На сярэдзіне вёскі, амаль што насупраць святліцы, жыве Оля Раецкая. Яна з'яўляецца сакратаром гуртка БГКТ. Калі зойдзеце да яе ў хату, кідаецца ў вочы чысціня, парадак, кветкі на вокнах і каля вокан, макаткі на сценах, саматужнымі дыванамі засланы ложкі, а на іх у два рады вялікія і пухкія падушкі. Оля сядзіць і вышывае. Любіць яна займацца рукадзеллем. А апрача таго вучыцца яшчэ гафтаваць. З ёю вы пачынаеце гутарыць і гутарыцца вам вельмі прыемна. Даведваецеся ад яе, што ў гуртку БГКТ зараз 39 членаў, што найстарэйшы яго член — гэта пяцідзесяцісямігадовы Рыгор Панасюк, а наймалодшы — Ніна Кучынская, якой толькі 15 гадоў.

— А ці ёсць цяжкасці? — пытаюся.

— Так, маем іх. Не ўсе члены БГКТ праяўляюць належную актыўнасць, не ўсе рэгулярна аплочваюць складчыны, не ўсе выконваюць пастановы гуртка. Шостага лістапада 1960 года на сходзе гуртка дзве асобы прышлося нават выключыць з радоў БГКТ. Гаворачы аб працы мастацкага гуртка, скажу, што вельмі цяжка самадзейнікам выехаць у суседнюю вёску, бо няма каму падвезці фурманкамі. А самадзейнікаў шмат. У мінулым го-

(Працяг на стар. 5)

З ДАЛЁКАГА МІНУЛАГА БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

Багатая і цікавая гісторыя беларускай зямлі, пакрытая курганамі сівай старажытнасці і неўміручай славай продкаў. У апошні час вучоныя нямала зрабілі для таго, каб адкрыць таямніцы стагоддзяў, вывучыць шляхі грамадскага развіцця народу, пазнаць яго культуру і быт. Аднак яшчэ шмат хвалюючых пытанняў чакае свайго вырашэння; многія з'явы і факты засталіся дагэтуль незразумелымі.

1.

На працягу некалькіх стагоддзяў даследчыкі шмат увагі ўдзяляюць пытанням узаемаадносін, значэння і паходжання назваў славяне, венеды, анты; роўна як і самым этнічным групам, носячым гэтыя назвы. Аднак так і не знойдзен пераканаўчы адказ, пошукі ісціны прадаўжаюцца.

Існуе агульная думка, што да нашай і ў пачатку нашай эры славяне па невядомай прычыне называліся венедамі. У IV ст. з іх як бы выдзялілася паўднёваўсходняя частка, названая антамі. А з VI ст. абедзве гэтыя назвы аб'ядналіся ў новым тэрміне славяне (склавіны), існуючым і цяпер.

Усе тэорыі імкнуцца ўбачыць у славянах нейкае раздзяленне ні то ў часе, ні то тэрытарыяльна, ні то ў асаблівасцях культуры і грамадскага развіцця — на венедаў, антаў і, уласна, славян, хоць сам народ не памятае ніякіх венедаў і антаў. Назвы гэтыя не захаваліся ні ў хроніках, ні ў песнях і легендах, ні ў геаграфічных назвах славян.

Улічваючы такую забыўлівасць народу, можна зрабіць вывад, што ніякіх папярэднікаў славян у выглядзе венедаў і антаў не існавала. Славяне, венеды і анты — гэта адзін і той жа народ (этнічная група), жыўшы ў адзін і той жа час, толькі рознымі народамі называемы па-рознаму.

Нашы продкі называлі сябе славянамі, г. зн. людзьмі, валодаючымі словам, мовай — у адрозненне ад неславянскіх плямён, не валодаючых мовай, зразумелай для славян — немцаў. Гэтая назва ў заходніх славян — суседзяў германскіх плямён — узнікла задоўга да нашай эры, як мяркуюць некаторыя. Мова ў тыя часы была галоўнай прыкметай роднасці і чужацтва.

Паўночна - ўсходнія суседзі славян фіны, а пасля і запазычыўшыя ад іх рымляне, тых жа славян называлі сваёй клічкай — венеды. Тэрмін «венеды» напэўна паходзіць ад фінскага слова vennad — браты. Характэрна, што эстонцы (народ фіна - вугорскай групы) рускіх і цяпер называюць vene, а Русь — Venetaa.

Грэкі ж спачатку ўсіх, жыўшых на поўнач ад Чорнага мора (Понта), называлі агульнай назвай скіфы. Пераканаўшыся, што там жывуць зусім не скіфы, называлі іх проста супроцьлеглымі, г. зн. антамі — якія жывуць на супрацьлеглым беразе Понта. Магчыма, што назва «анты», як і «скіфы», спачатку не адносілася толькі да славян, а распаўсюджвалася і на готаў, гунаў і інш. народы, якія ў IV ст. жылі ў прычарнаморскіх стэпах. Аднак з часам готы і гуны пакінулі палітычную арэну, а на іх месца падняліся славяне, якім і была прысвоена клічка «анты».

Гэтыя чужыя клічкі, даным нашым продкам суседзямі, перасталі існаваць у лексіцы грэкаў, рымлян і інш. народаў толькі тады, калі славяне самі заявілі аб сабе, назваўшы собскае імя, г. зн. калі яны выраслі ў магутную палітычную сілу, вышаўшую за межы сваіх зямель і грознай лавінай рынуўшуюся на Балканы.

2.

З паловы VI ст. іншаземныя весткі (галоўным чынам візантыйскія і арабскія) даволі часта згадваюць аб Русі (Росі), ні то народзе, ні то нейкай сацыяльнай групе. Аднак весткі гэтыя настолькі бедныя і змрочныя, што гісторыкам ніяк не ўдаец-

(Працяг на стар. 5)

СТРАЧАНЫЯ МІЛЬЁНЫ

ГОРА

АД

ЗЯ

Да 1939 года жыло ў Польшчы 6 мільёнаў сялян, якія не маглі знайсці працы ў гаспадарках. Гэтым людзям не хапала зямлі. Яны былі непатрэбны. «Голад зямлі» асабліва цяжка дакучаў на тэрыторыі ўсходніх раёнаў тадышняй Польшчы, а ў тым ліку і на тэрыторыі ўсёй Беласточчыны.

Перамога народнай улады ў краіне і праведзеная ёю ў 1946 годзе аграрная рэформа карэнным чынам перамяніла ўсю сітуацыю. Усе беззямельныя і малазямельныя сяляне атрымалі дастатковыя надзелы з быўшых панскіх маёнткаў. Гэтакім чынам сяляне асвабадзіліся ад «голаду зямлі», які на працягу дзесяцігоддзяў атручваў ім жыццё.

Апрача аграрнай рэформы шматважную ролю ў асвабаджэнні селяніна ад «голаду зямлі» сыгралі і іншыя фактары, характэрныя для развіцця сучаснай нашай рэчаіснасці. Перш за ўсё трэба мець тут на думцы прамысловае будаўніцтва ў маштабах, якіх не ведала дагэтуль гісторыя Польшчы. Новыя прадпрыемствы раслі ў нас, як грыбы на дажджы. Патрабавалі яны сотні тысяч рук да працы. Сяляне ўпершыню маглі без страху пакідаць свае вёскі, знайсці адпаведную для сябе працу ў горадзе і заснаваць сваё жыццё незалежна ад гаспадаркі. Апрача гэтага, у першых гадах пасля вайны, шмат сялянскіх сем'яў, асабліва з Беласточчыны, выехала ў Савецкі Саюз. Іх гаспадаркі склаліся, менавіта, на дзяржаўны фонд зямлі.

Дзякуючы гэтым пераменам сяляне Беласточчыны не толькі асвабадзіліся ад «голаду зямлі», але ў некаторых раёнах назбіраліся пэўныя рэзервы земляных угоддзяў.

Разгледзім як прадстаўляецца гэтая справа, напрыклад, на тэрыторыі ГРН Рафалоўка, у Беластоцкім павеце. Паводле рэестраў знаходзіцца там 160 гектараў дзяржаўнага фонду зямлі. Каб скарыстаць з гэтай зямлі селянін мусіць аформіць адпаведны дагавор у прэзідыуме мясцовай ГРН. Гэтакім чынам на тэрыторыі ГРН Рафалоўка апрацоўваецца толькі 60 гектараў дзяржаўнага фонду зямлі. Узнікае тады пытанне: што з рэштай? На жаль, ляжыць аблогам. Зрэшты, не толькі гэтая зямля не прыносіць дзяржаве ніякага даходу. На тэрыторыі ГРН Рафалоўка знаходзіцца звыш ста гектараў зямлі, якую ўласнікі пакінулі на волю лёсу.

Зразумела, што рост прамысловых прадпрыемстваў усё яшчэ патрабуе свежых рэзерваў рабочай сілы. Нашыя вёскі ў далейшым з'яўляюцца асноўнай крыніцай гэтых рэзерваў. Дрэнна, аднак, калі некантраляваны адліў людзей з вёсак з'яўляецца прычынай абміранні шматлікіх гаспадарак. Вось прыклады: чатырнаццацігектаровая гаспадарка ў вёсцы Рафалоўка, уласнікам якой з'яўляецца грам. Вінцук Прончук, ужо некалькі гадоў ляжыць аблогам. Уся яго сям'я і ён сам жыве ў Беластоку. Падаткаў ніхто не плаціць. Язэп Сідаровіч з вёскі Дабрынёўка ўжо не жыве. Амаль дзесяцігектаровая гаспадарка ўжо 4 гады ляжыць аблогам. Двух сыноў і чатыры дочкі жывуць у горадзе. Пакінуў сваю гаспадарку і Віктар Кучынскі з вёскі Фальваркі Малыя. Ён, двух сыноў і дачка жывуць у Вроцлаўскім ваяводстве. Падаткаў за звыш дзесяцігектаровую гаспадарку ніхто не плаціў ад асвабаджэння.

Гэтакіх гаспадарак ёсць значна больш. Але існуючую зараз сітуацыю даволі добра адлюстроўваюць пададзеныя ўжо прыклады. Мільён злотых залеглых нало-

гаў — гэта вынік пакідвання ўласнікамі сваіх гаспадарак на волю лёсу. Затраты, зрэшты, не абмяжоўваюцца толькі да завінавачанасці ў налогах. Звыш ста гектараў зямлі пакінута ўласнікамі, а разам з дзяржаўным фондам звыш двухсот гектараў зямлі з'яўляецца нявыкарыстанай. Пасеяўшы на гэтай плошчы, напрыклад, жыта, можна было б сабраць, нават пры нізкім ураджаі, каля двух з паловай тысяч цэнтнераў зярна ў год. Калі перамножыць гэтае праз гады, падчас якіх зямля гэтая ляжала аблогам, затраты будуць складаць дзесяткі мільёнаў злотых! І то выключна на тэрыторыі адной ГРН.

На жаль, няма ніякіх дадзеных, паводле якіх можна было б уявіць сабе сітуацыю ў шырэйшым маштабе. Аднак факты, аб якіх удалося мне даведацца, павінны ўжо адкрыць вочы сельгаспадарчым дзеячам. Павінны яны зразумець, што існуе ў Беластоцкім ваяводстве праблема «збытку зямлі», што гэтая праблема кожны год прыносіць дзяржаве мільённыя затраты.

Давялося мне гутарыць на гэтую тэму з загадчыкам сельскагаспадарчага аддзела павятовай рады ў Беластоку. Аказваецца, што сельскагаспадарчы аддзел, як установа, якая перш за ўсё павінна зацікавіцца гэтым пытаннем, не мае канкрэтных планаў вырашэння гэтай праблемы.

— Маем намер, — кажа загадчык сельгасаддзела павятовай рады ў Беластоку, — пераказаць на дзяржаўны фонд

ЗБЫТКУ

МЛІ

зямлі гэтыя гаспадаркі, якіх уласнікі або ўладальнікі адмаўляюцца ад выконвання сваіх абавязкаў перад дзяржавай. З тэрыторыі ГРН Рафалоўка накіравалі мы ў суд ужо 39 прапаноў аб гіпатэчным забеспячэнні.

Невыконванне абавязкаў перад дзяржавай з'яўляецца напэўна злачынствам, а злачынцаў трэба караць. Гэта ўсім, думаю, зразумела. Аднак, ці вырашыць гэта ўжо аўтаматычна праблему збытку зямлі? Мне здаецца, што не. Зямля далей будзе ляжаць аблогам. Зменіцца толькі яе ўласнік. Замест гаспадара ўласнікам будзе дзяржава. Ці знойдуцца людзі, якія хацелі б карыстацца гэтай зямлёю і аплочваць усе абавязкі, калі зараз ляжыць аблогам звыш ста гектараў дзяржаўнага фонду зямлі? Мне здаецца, што гэтакіх ахвотнікаў будзе вельмі мала, прынамсі на тэрыторыі ГРН Рафалоўка.

Загадчык сельгасаддзела павятовай рады ў Беластоку ўспамінаў аб тым, што яны прадбачваюць аддаць частку гэтай зямлі да апрацоўкі ПГР-ам. Гэта, аднак, таксама не вырашае праблемы «збытку зямлі». У Беластоцкім павеце ёсць пэўная колькасць ПГР-аў, але іх тэрытарыяльнае месцазнаходжанне не дазволіць ім загаспадараваць усіх пакінутых гаспадарак. Трэба пашукаць іншых спосабаў.

Зямля на тэрыторыі ГРН Рафалоўка наогул добрая. Ці не варта было б падумаць аб пасяленні на тэрыторыі Беластоцкага павета гаспадароў з іншых раёнаў. Ахвотныя напэўна знайшліся б. Трэба толькі стварыць спрыяльныя ўмовы дзеля пакупкі зямлі і правесці шырокую прапаганду гэтай справы. На колькі мне вядома, на Беласточчыне, у некаторых раёнах сяляне плацяць за гектар зямлі па 20 і больш тысяч злотых. Калі б існуючыя зараз рэзервы зямельных угоддзяў прадаць за палову гэтай сумы, ды яшчэ на выгодную растэрміноўку, дык ахвотныя знайшліся б напэўна. Было б гэта карысна для дзяржавы і для пасяленцаў.

Добрым таксама выхадам было б арганізаванне сельгаскааператываў у тых вёсках, у якіх адчуваецца збытак зямлі. Сельгаскааператывы пры механічнай апрацоўцы зямлі змаглі б загаспадараваць існуючыя зараз рэзервы.

Напэўна знайшліся б яшчэ і іншыя спосабы вырашэння праблемы «збытку зямлі». Трэба толькі бачыць гэтую праблему і прысвяціць ёй столькі ўвагі, на колькі яна заслугоўвае. Нікому ж не павінна быць абыякавым, што кожны год прыносіць дзяржаве мільённыя затраты.

ВІКТАР РУДЧЫК

З ДАЛЁКАГА МІНУЛАГА БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

(Працяг са стар. 4)

ца вызначыць, што з сябе прадстаўлялі старажытныя русы, і галоўнае, — дзе была іх радзіма.

У апошні час перамагае думка, што першапачатковай радзімай русаў з'яўлялася тэрыторыя летапіснага племя палян, г. зн. прыблізна сучасная Кіеўшчына. Аднак супроць такіх доказаў выступаюць і старажытнарускія летапісы і многія арабскія весткі старажытнасці. Згодна летапісаў, русы прыйшлі ў Кіеў і грунтоўна замацаваліся тут толькі ў ІХ стагоддзі. Арабскія ж весткі ўказваюць, што русы жылі дзесці на паўночным захадзе ад Каспійскага мора і Дона, на востраве, акружаным возерам. Гэты востраў «займае тэрыторыю трох дзён хады; пакрыты ён лясамі і балотамі; нездаровы ён і мокры да таго, што дастаткова наступіць нагою на зямлю, і яна ўжо дрыжыць ад мноства вады».

Аналізуючы гістарычныя весткі і матэрыялы, можна з некаторай упэўненасцю сказаць, што старажытнай радзімай русаў была не сучасная тэрыторыя Кіеўшчыны і басейн ракі Рось, а тэрыторыя сучаснага Палесся. Палессе мела лепшае геаграфічнае палажэнне, чым Кіеўская зямля, адкрытая для частых і знішчаючых набегаў качаўнікоў. Вядома, што аж да прыхода Алега паляне плацілі даніну хазарам. У той жа час старажытныя жыхары Палесся — дрыгвічы — заглі спакойна і незалежна ладзіць сваё грамадскае жыццё. Тут, сярод дрыгвістых балот, мноства рэк і азёр, сярод амаль непраходных лясоў яны былі недасягальнымі для ворага. Ні вынослівая конніца качаўнікоў, ні добра ўзброеныя рымляне не пранікалі ў гэтую прыродную цытадэль. І наадварот, жыхары яе па шматлікіх рэках, бесперашкодна пранікалі на поўдзень, усход і поўнач.

Такім чынам, не старажытная зямля палян, а зямля дрыгвічоў больш нагадвае першапачатковую радзіму Русі (Росі). Палессе яшчэ амаль зусім не даследавана археалагічна і, трэба думаць, што археолагі ў хуткім часе не толькі замацуюць, але і пашыраць прыведзеную думку.

В. СУМНЫ

Каляды ў беларускіх прымаўках

Хто перад Калядамі добра даглядае, той перад Вялікаднём за хвост не падымае.

Калядкі, добрыя святкі, наеўся, напіўся, да й на палаткі.

Надышлі Калядкі, бліны ды аладкі.

Мароз як на Каляды.

Па Калядах у ночы трашчыць, а ў дзень плюшчыць.

(Паводле Міхала Фэдароўскага «Люд беларускі» т IV)

З ГУРТКОМ БГКТ ВЕСЯЛЕЙ

(Працяг са стар. 4)

дзе ў Кашэлі ездзіла 18 чалавек, а зараз ездзяць толькі тыя, якія бяруць удзел у пастаноўках. Налічваецца іх 24 асобы.

Аб мастацкай самадзейнасці вы магчыма захочаце пачуць словы мастацкага кіраўніка. Калі лас-

Кудзельніцы.

ка. З'яўляецца ім настаўніца мясцовай сямікласнай школы Марыя Пучко.

— На 15 студзеня рыхтуем мы тры аднаактовыя п'есы, — гаворыць яна, — а менавіта «Апошняя варажбітка», «Завочнікі», і «Суд». Беларускія сцэнічныя творы карыстаюцца ў Галадах і суседніх вёсках вельмі вялікім поспехам. Роднае слова са сцэны найбольш «бярэ» людзей. З задавальненнем хочацца вам сказаць, што гурток БГКТ не мала прычыніўся да таго, каб з належнай пашанай сяляне адносіліся да мовы сваіх бацькоў, да той мовы, якая цэлымі стагоддзямі была зняважаная, пакрыўджаная, праследаваная.

Каб мець поўнае ўяўленне аб гуртку БГКТ у Галадах, вы наведайце таксама старшыню гуртка Паўла Грыгарука. У хаце яго на сцяне вісіць балалайка, любіць ён вечарам пайграць на ёй, паспяваць, але найлепш спяваецца тады, калі прыдзе яго аднаіменнік Павал Грыгарук, а таксама Аркадзь Багінскі.

— У нашай вёсцы можна арганізаваць добры хор, — гаворыць старшыня гуртка БГКТ. Ёсць шмат прыгожых галасоў як у хлопцаў, так і ў дзяўчат. Але няма каму хору весці.

Павал Грыгарук доўга расказвае аб справах гуртка, аб яго дасягненнях і недахопах і аб іншых цікаўнасцях вёскі. Вось, напрыклад, моладзь праваджае сваіх сяброў у салдаты. Нядаўна адыходзілі да войска Расціслаў Грыгарук і Янка Багінскі. У іх гонар была арганізавана забава, а пазней вечарына. Калі прыходзяць на водпуск ваеннаслужачыя, тады таксама ў гонар іх арганізуюцца вечарыны.

— А чым вы займаецеся вечарамі, калі няма рэпетыцыі, — пытаю старшыню гуртка. — Іду да кудзельніц, — адказвае. — Нашыя дзяўчаты не прадуць, а толькі займаюцца рукадзеллем. Але так ужо па-колішняму называем іх кудзельніцамі.

Кудзельніцы найбольш збіраюцца ў хаце Олі Раецкай, бо яна з'яўляецца, так сказаць, душой гуртка БГКТ.

Развітаўшыся з Паўлам Грыгаруком, давялося мне яшчэ размаўляць з многімі жыхарамі Галадоў. У іх гутарцы адчуваецца, што гуртком БГКТ і сваёй моладдзю ганарыцца вёска. І радасна робіцца на душы, калі старэйшыя жыхары Галадоў сцвярджаюць, што культурней і весялей стала ў вёсцы жыць з таго часу як пачаў разгортваць сваю дзейнасць гурток БГКТ.

М. ХМЯЛЕЎСКІ.
фота: **Г. РАГАЗІНСКІ**

Оля Раецкая.

ПАМЯТАЙЦЕ ПРА ГЭТА, МАЛАДЫЯ!

Маладосць! Што можа быць лепш здаровага, моцнага цела, натуральнай ігры фарбаў шчок і губ, белазубай усмешкі, натуральнага колеру валасоў!

І як горка заўважыць, што некаторыя з маладых злоўжываюць зусім непатрэбнымі ім касметычнымі сродкамі. А ранняе ж карыстанне губной памадай вядзе да страты яркай афарбоўкі губ, частае ўжыванне пудры сушыць скуру, перакіс вадароду робіць валасы ломкімі, садзейнічае іх выпадзенню.

Некаторыя лічаць, што крэм або мазь робяць скуру твару прыгожай і ліквідуюць усе касметычныя недахопы. Памылковая думка! Скура — люстэрка, у якім адбіваюцца ўсе непаладкі арганізма. Таму нельга лячыць асобна толькі скуру. Добры выгляд скуры твару залежыць не толькі ад гігіенічнага догляду, але і ад стану здароўя.

У адных ад прыроды скура твару тонкая і далікатная, у другіх — порыстая і грубая. Сальныя і потавыя залозы скуры ў розных людзей функцыянуюць неаднолькава. У залежнасці ад гэтага скура бывае сухой альбо тлустай. І догляд павінен быць розным.

Чым танчэй і далікатней скура, тым шкодней вельмі частае мыццё халоднай вадой, асабліва з мылам.

Калі скура тлустая, порыстая, то добра кантраснае мыццё з мылам: спачатку цёплай, а затым халоднай вадой. Пры ўмераным салааддзяленні скуры дастаткова мыцца з мылам 2—3 разы ў тыдзень, а ў астатнія дні — без мыла.

Скуру з запаленчымі вуграмі карысна мыць гарачым адварам з лісцямі канюшыны або ваўчкоў, а затым апалоскваць халоднай вадой. Добра таксама выкарыстоўваць раствор борнай кіслаты (на шклянку вады адну чайную лыжку борнай кіслаты).

Крыўдна бачыць на маладым твары плямы хімічнага румянцу. Значна карысней і прыемней, калі румянец — вынік моцнага здароўя, разумнага адпачынку. У гэтых адносінах незамянімы фізкультура і спорт, асабліва калі займацца імі на свежым паветры.

Пасля працяглага прабывання на холадзе або сонцы на губах паяўляюцца павярхоўныя трэшчыны. У гэтых выпадках рэкамендуем змазваць губы тлустым крэмам або бясколернай губной памадай, а пасля працяглага прабывання на паветры адразу не мыцца. Дайце разгарачанай скуры добра астыць, а затым памыйцеся вадой хатняй тэмпературы без мыла.

Каб валасы былі здаровымі і прыгожымі, іх трэба правільна дагледзець. Валасы рэкамендуецца мыць не часцей аднаго разу ў тыдзень мяккай гарачай (да 50 градусаў) вадой у мыльнай пене і апалоскваць цёплай вадой, дадаўшы на адзін літр вады сталовую лыжку воцату. Гэта надае валасам мяккасць і бляск. Нельга расчэсваць валасы мокрымі; доўгія валасы трэба расчэсваць па пасмах грэбенем з рэдкімі закругленымі зубамі. Не рэкамендуецца нанач туга заплятаць косы, таму што ад гэтага валасы робяцца ломкімі і пачынаюць сячыся.

Асабістая гігіена, фізкультура, рэжым вучобы, працы і адпачынку — лепшыя сродкі, якія надоўга захоўваюць натуральную прыгожасць.

Новае ў італьянскай вёсцы

У Італіі, у маёнтку «Сальчы», непадалёку Чыта-Дэла-П'ева (вобласць Умбрыя), створаны першы ў гісторыі краіны вытворчы кааператыў сялян - палавіншчыкаў. Кааператыў аб'ядноўвае 50 палавіншчыкаў, якія да гэтага часу арандавалі зямлю ў буйнага мясцовага памешчыка, аддаючы яму за гэта 47 працэнтаў ураджаю.

Сяляне правялі сход, на якім вырашылі запатрабаваць ад улад прадстаўлення ім ва ўласнасць памешчыцкай зямлі, якую яны апрацоўваюць.

Статут кааператыва «Сальчы» прадугледжвае сумеснае вядзенне сялянамі іх грамадскай гаспадаркі, набыццё і арэнду сельскагаспадарчага інвентару, правядзенне мерапрыемстваў па павышэнню ўрадлівасці глебы, выкарыстанне дапамогі аграномаў, а таксама выдзяленне неабходных фондаў на прафесіянальнае навучанне моладзі, правядзенне культурна - выхаваўчай работы, медыцынскае абслугоўванне і дапамогу хворым і старым.

Дэмакратычная грамадскасць вітае разгортванне кааператыўнага руху сярод сялян Умбрыі, дзе 52 працэнты ўсіх апрацоўваемых зямель належаць двум працэнтам землеўладальнікаў — буйным памешчыкам і кулакам. Газеты ўказваюць на значэнне гэтай ініцыятывы для вызначэння далейшых шляхоў барацьбы за лепшую будучыню сялян - палавіншчыкаў, колькасць якіх дасягае па ўсёй краіне (разам з членамі іх сем'яў) двух мільёнаў.

БУСЕЛ НА ПРАТЭЗАХ

У адным з заапаркаў Англіі жыве бусел. Пасля няшчаснага выпадку яму прыйшлося ампутаваць палавіну нагі. Але вынаходлівыя працаўнікі зоапарка «абулі» бусла ў спецыяльныя чаравікі.

У нас сям'я складаецца з чатырох чалавек, тата, я з мужам і мой малодшы брат (яшчэ не жанаты). Жывем нядрэнна, рэдка калі бываюць паміж намі якія-небудзь сваркі. Вядома, часам гэта здараецца, але рэдка.

Бацька наш хварэе на адну нагу. Малодшы мой брат мае 18 год. Мама памерла тры гады таму назад.

І вось цяпер наш тата хоча яшчэ раз ажаніцца. Наведвае ён 40-гадовую жанчыну і ўжо даўно з ёю запісаўся б, каб мы не супраціўляліся. Як мне, так майму мужу і брату здаецца, што гэта жаніцьба зусім непатрэбна для нашага бацькі. Мы хочам да гэтага не дапусціць, бо нават людзі смяюцца з нашага «жаніха».

Я, муж і брат моцна просім рэдакцыю, каб яна надрукавала артыкул аб непатрэбнай жаніцьбе на старыя гады. А бацька наш чытае «Ніву» ад першага нумара і такі артыкул меў бы вялікі ўплыў на яго.

Галена
Дуброўскі павет

Паважаная Галена! Вы, ваш муж і брат не правільна паступаеце ў адносінах да бацькі. Вы маеце мужа, а брат ваш хутка ажэніцца. А бацька ўжо адзінокі, магчыма што яго неаднойчы вы не дагледзіце так як трэба і магчыма ён гэта бачыць. Вы пратэстуеце супроць жаніцьбы зусім непатрэбна і вы перастаньце яму перашкаджаць здзейсніць яго намеры. Вы яму ў гэтым нават памажыце. Магчыма Ваш бацька не хоча нікога з вас турбаваць сваёю старасцю, а жонка ўсе гэтыя цяжкасці прыме ахвотна і магчыма ён будзе мець яшчэ многа радасці ў сваім новым супружаскім жыцці.

СЭРЦАЙКА

НАВІНЫ ТЭХНІКІ

САМАХОД БЕЗ БЕНЗІНА

Савецкі вучоны Г. І. Бабат апрацаваў тып самахода, у якім ужыты электрычны прывод (напенд). Асноўная ідэя Г. І. Бабата заключаецца ў тым, каб пракласці пад паверхнасцю дарог кабелі, па якіх ішоў бы электрычны ток высокай частаты (нашыя памяшканні асвятляюцца токам нізкай частаты). На аўтамашыне замест прыладаў унутранага згарання знаходзіўся б прыёмнік электрамагнітных хваль. Спецыяльныя прылады пераўтваралі б гэтыя хвалі ў электрычны ток, а ён прыводзіў бы ў рух электрычныя маторы, размешчаныя непасрэдна пры калёсах самахода.

КРАІНЫ З НАЙБОЛЬШЫМ ЗАСЯЛЕННЕМ

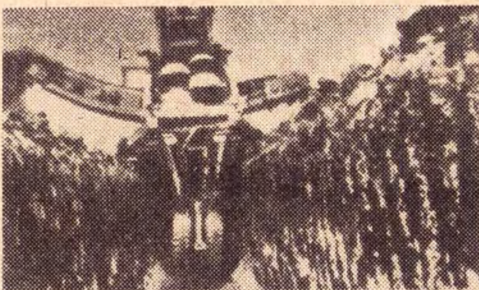
Нашая зямля вельмі нераўнамерна заселена. Ёсць шмат абшараў бязлюднай зямлі. Да яе належаць, у прыватнасці, Антарктыда, пустыня Сахара, пустыня Арабскага паўвострава і іншыя. Маем таксама краіны з вельмі густым засяленнем на адзін квадратны кіламетр. Належаць да іх: Бельгія — 295 жыхароў на км², Галандыя — 340 жыхароў на км², Вялікабрытанія — 212 жыхароў на км², ГФР — 208 жыхароў на км², Японія — 246 жыхароў на км². Ёсць таксама маленькія краіны, як Люксембург ці Сан-Марына, а ёсць таксама сапраўдныя велікаы, як СССР, Кітайская Народная Рэспубліка, Індыя.

Кітайская Народная Рэспубліка	— 640 мільёнаў чалавек
Індыя	— 400 мільёнаў чалавек
СССР	— 209 мільёнаў чалавек
Злучаныя Штаты Амерыкі	— 176 мільёнаў чалавек

Для параўнання падаем лік людзей у Еўропе — 570 мільёнаў і ў Польшчы — 29 мільёнаў.

МАГУТНЫ ЭКСКАВАТАР

У СССР для капання меліярацыйных равоў у вельмі цяжкіх умовах выкарыстоўваецца зараз экскаватар, які скрушвае нават скалы. Аб магутнасці гэтай машыны сведчыць яе здольнасць за адзін раз узняць сваімі чарпакамі 1160 м³ зямлі.

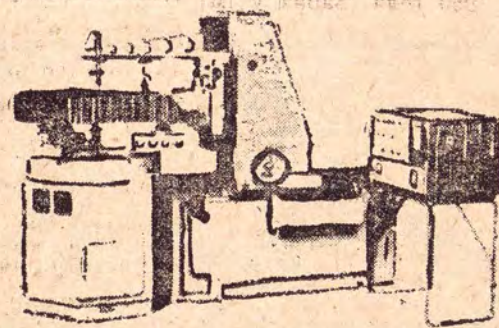

УНІВЕРСАЛЬНЫ АЎТАМАТ

Чэхаславацкая машынабудаўнічая прамысловасць здабыла трэцяе месца ў сусветным экспарце.

На здымку: магнетычны аўтамат для вымярэння, які на ярмарках у Брне і Бруселі быў прызнаны за сенсацыю тэхнікі 1960 г.

Універсальнасць і дакладнасць вымярэнняў дазваляе з лёгкасцю правесці кантроль у часе апрацоўкі вялікіх частак, а таксама мініятурных дэталяў і выкрываць нават найменшыя недахопы.

ШТУЧНЫЯ РУКІ

У адной з кузняў Гліўіцкай гуты абсталявана два першыя ў польскай металургіі маніпулятары. Магутныя сківіцы механічных «штучных рук» лёгка паварочваюць паўтонныя, распаленыя да чырвані, чыгуначныя восі, якім паравы молат надае адпаведныя формы. Працай маніпулятара кіруе ўсяго толькі адзін рабочы. Механічныя «штучныя рукі» карэнным чынам палепшылі бяспечнасць і прадукцыйнасць працы.

«БАРТКУ» СТУКНУЛА 1200 ГОДЗІКАЎ

Ужо 1200 год шуміць «Бартэк» на келецкай зямлі. Гэта стары дуб, які расце побач з колішнім каралеўскім трактам. Векавы дуб не мае верху. Вельмі даўно зламалі яго спецыяльна, каб у «буслiным гняздзе» распальваць ваенныя «віці». Гэты дуб ужо тады ўзвышаўся над усім наваколлем.

Паводле народных паданняў, у цені прастарога дрэва адпачывалі ў свой час каралі Хробры, Кшывоусты, Локетэк, Казімір Вялікі і Ягайла.

Апошнія памеры выказалі, што «Бартэк» мае вышыню 23 метры, карона яго распята на 42 метры, а акружнасць ствала ўнізе мае 1340 сантыметраў.

ГРУШЫ НА... ВЯРБЕ

Растуць яны на адным з дрэў парка ў Бродах Жарскіх, Любускага павета. Вельмі дзіўнае гэтае дрэва. Яно злучае ў сабе ўласцівасці вярбы і грушы. На вышыні паўтара метра ствол гэтага дрэва раздвойваецца ў дзве тоўстыя галіны. Адна з галін мае доўгія лісткі, зусім падобныя да лісткоў вярбы. Сярод гэтых лісткоў восенню вісяць самыя праўдзівыя палявыя грушы,

*НАША АНКЕТА * НАША АНКЕТА *

Як ацэньваеце працу БГКТ

Паважаныя чытачы! 26 лютага 1961 г. Беларускае грамадска - культурнае таварыства адзначае пяцігоддзе свайго існавання. У ацэнцы Таварыства вельмі карыснымі будуць вашы заўвагі. Шчыра выказвайце свае думкі і меркаванні. Дапамогуць вам у гэтым наступныя пытанні:

1. Як ацэньваеш працу Таварыства за 5 год?

2. Як ацэньвае яе тваё асяроддзе?

3. Што ты хацеў бы змяніць у працы Таварыства?

4. Ці ёсць у тваёй вёсцы гурток БГКТ і як ён працуе?

5. Ці з'яўляешся падпісчыкам «Нівы» і як яе ацэньваеш? Ці «Ніва» дастаткова адлюстроўвае тэматыку твайго асяроддзя, павета?

Чытачы, якія прышлюць адказ на ўсе пытанні, маюць магчымасць атрымаць цэнныя кніжныя ўзнагароды. Лісты накіроўвайце пад адрасам: Беласток, вул. Варшаўская 11, Галоўнае Праўленне БГКТ.

* НАША АНКЕТА * НАША АНКЕТА *

ВЕРХЛЕСКІЯ НАВІНКІ

Гурток БГКТ у Верхлесе (Сакольскі павет) заснаваўся ў кастрычніку 1960 года. Зараз у ім 29 членаў. Нядаўна адбыўся чарговы сход гуртка, які абмяркоўваў справу пастаноўкі п'есы «Прымакі». Яе развучваюць гуртКоўцы пры выдатнай дапамозе настаўніцы, сяброўкі Савіцкай. Яны хочуць выступіць са сваёй п'есай у суседніх вёсках. На сходзе гуртка БГКТ, які адбыўся 7 снежня, член Літаратурнага аб'яднання Янка Беразавец прачытаў рад сваіх вершаў.

Янка

«Беларуская батлейка»

Нядаўна ГП БГКТ выдала на шапірографе сцэнічны мантаж «Беларуская батлейка» ў апрацоўцы мгр Любы Філіпік. Тыраж 300 экземпляраў. Гэтае выданне, прызначанае для вясковай сцэны, можна атрымаць у павятовых праўленнях БГКТ, ЗМВ і сельскагаспадарчых гурткоў.

(СЯ)

Бярыце прыклад з Сукавічаў

Мы ўжо пісалі аб добрым пачыне моладзі вёскі Сукавічы (Сакольскі павет), якая пад кіраўніцтвам Яшы Куршэля вырашыла разгарнуць культурную працу сярод моладзі. І вось, ужо першыя вынікі. 20 лістапада мінулага года сукавіцкія артысты - самадзейнікі выступілі з п'есамі «Валодзін гальштук» і «Партызаны», а таксама з некалькімі песнямі ў Гаркавічах. Мясцовая святліца была перапоўнена. Прысутныя горача ўспрынялі выступленні гасцей. Варта адзначыць, што нямалы ўклад сіл і здольнасцей у гэтае культурнае мерапрыемства ўнеслі сябры Куршэль і Шалкевіч, якім належыцца вялікая падзяка.

Янка

„N I W A"

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1, tel. centr. 37-41, red. naczelny i sekretariat 25-89.
Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".
Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14.40 zł, rocznie — 28.80 zł.
Wpłaty kierować na PKO Nr 12-6-13?? w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.
Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł, półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł. Należność za prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.
Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem: CHZ „ARS POLONIA", Warszawa, Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16
Nkł. 5.000 Błtk N-1

ВЯЛІКУЮ НАВАГОДНЮЮ СУСТРЭЧУ

з канцэртам і танцавальным балам да раніцы 14 студзеня 1961 года арганізуюць Варшаўскія аддзелы Беларускага, Літоўскага, Рускага і Украінскага грамадска - культурных таварыстваў у зале Міністэрства гурніцтва і энергетыкі, вул. Круча 36, уваход ад вул. Вспульнай. Пачатак канцэрта ў 19^{30} гадз., танцавальнага бала ў 22 гадзіны. Грае адборны танцавальны аркестр. Буфет на месцы. Білеты на канцэрт па 5 зл., а на танцавальны бал па 25 зл. можна набываць у памяшканнях Таварystваў, а ў дзень канцэрта і бала каля ўваходу.

В. Ш.

Канцэрты »Лявоніхі«

Беларуская эстрада «Лявоніха» выступіла ў снежні з чарговымі канцэртамі: 11-га — у Гайнаўцы і Нараўцы, 18-га дала два канцэрты ў Шымках і адзін у Ялоўцы.

Канцэрт беларускай песні

Нядаўна ў памяшканні Варшаўскага аддзела БГКТ адтворана з магнетафоннай істужкі канцэрт беларускай песні ў выкананні Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капелы.

Прысутныя выслухалі дасканалы канцэрт, які наіграла «Польскае Радыё» ў часе выступлення Капелы ў Кангрэсовай зале ў Варшаве ў 1958 годзе.

Канцэрт папярэдзіла прэлекцыя Віктара Шведа аб жыцці і працы Рыгора Шырмы і аб творчым шляху развіцця капелы пад яго кіраўніцтвам.

Успаміны аб Р. Шырме а таксама канцэрт зрабілі вялікае ўражанне ў слухачоў.

В. Ш.

Прачніцеся

Гурток БГКТ у Дубічах Царкоўных заснаваўся яшчэ ў красавіку мінулага года. Яго старшынёю выбраны Пётр Чыквін. На жаль, трэба адзначыць, што гурток не праяўляе амаль ніякай дзейнасці і спіць, як кажуць, мядзвежым сном. Не было дагэтуль ніводнага культурнага мерапрыемства. А месца ў школьным будынку хапіла б, каб наладзіць нейкую тэатральную пастаноўку ці танцавальную вечарыну. Дык пажадайма, каб у 1961 годзе сітуацыя змянілася, каб гурток БГКТ урэшце прачнуўся.

Мікола Панфілюк
Дубічы Царкоўныя

ЗДАРОВАЯ ДУМКА

Вёска Мякішы (Бельскі павет) налічвае 32 гаспадаркі. Сяляне гаспадараць тут на шахаўніцах. Яны маюць па некалькі дзесяткаў загонаў шырынёю ў 3—8 метраў. Усё тут нагадвае сівую мінуўшчыну: людзі сеюць з каробкі, некаторыя жнуць яшчэ сярпамі, малоцяць цапамі. Ды і нічога дзіўнага—цяжка купіць аднаму гаспадару нейкую сельскагаспадарчую машыну. Мяркую, што гаспадары павінны знайсці выхад з гэтай цяжкай сітуацыі. Вялікую дапамогу можа тут аказаць сельскагаспадарчы гурток. Супольнымі сіламі лягчэй будзе набыць машыны і ўзняць узровень сельскагаспадарчай вытворчасці. Адзначу, што ўжо восем асоб вырашыла ўступіць у гурток. Аднак Павятовае праўленне сельскагаспадарчых гурткоў не вельмі цікавіцца гэтым каштоўным пачынам сялян вёскі Мякішы. А зараз яшчэ запісалася б некалькі асоб.

Вось добра было б ужо вясною выйсці ў поле згуртаваным сяброўскім калектывам!

Молат

З КОНКУРСА ДЛЯ МАСТАЦКІХ ГУРТКОЎ

БРАВА, ПЯНЬКІ!

Мастацкі гурток у Пяньках (Беластоцкі пав.) нядаўна прыступіў да конкурса — «Найлепшыя беларускія мастацкія гурткі ў грамадскай працы». І ўжо за кароткі тэрмін наладзіў некалькі выступленняў у вёсках павета. І так — 19 лістапада вельмі ўдала выступіў у вёсцы Валілы, а 12 снежня даў два выступленні ў Новай Волі. Таксама два разы выступіў пяньkoўскі гурток у Фальварках Тыльвіцкіх з «Прымакамі» і «Пінскай шляхтай».

(СЯ)

На здымку: «Прымакі» ў выкананні гуртка з Пянькоў. У ролі Даміцэлькі — Марыя Курак; у ролі Максіма Кутаса — Кастусь Грэсь.
фота — Г. РАГАЗІНСКІ

НАШ ДАРОЖНІК

Хто ж не ведае дарожніка Васіля Леанюка з Плёсак, Бельскага павета. На гэтай пасадзе працуе ён ужо сем год і трэба адзначыць, што шмат зрабіў карыснага. Вось, напрыклад, у мінулым годзе ён пасадзіў каля ста дрэўцаў на шашы з Бельска ў Беласток.

П. Іванюк
Плёскі

Школьныя справы Альхоўкі

У нашай вёсцы Альхоўка (Гайнаўскі павет) светлая і прасторная школа, якая была пабудавана ў 1959 годзе. Тут ёсць вялікая зала, у якой аб'яздное кіно дэманструе фільмы два разы ў месяц.

У альхоўскай школе працуе 6 настаўнікаў. Школа мае бібліятэку ў якой знаходзіцца каля двух тысяч кніг. Дзякуючы дапамозе ГРН і надлясніцтва школа мае агароджаную пляцоўку з дрэўцамі. Зараз у часе ручных работ школьнікі засыпваюць ямы на школьнай пляцоўцы, у якіх зімою сяляне перахоўвалі калісь бульбу. Варта яшчэ падкрэсліць, што вучні сёлета сабралі нядрэнны ўраджай з вопытных участкаў.

Янка Здановскі
Альхоўка

Чырвоны певень шалее

У вёсцы Нетупа, Сакольскага павета, ноччу з 18 на 19 снежня мінулага года выбухнуў пажар у пабудовах Янкі Яновіча. Згарэла стадола, у якой было 50 коп незмалочанага жыта, 40 коп аўса, грыка, сена. Пажарная ахова з Крушынян не здолела згасіць пажару, таму што яе абсталяванне папсавалася.

Г. Ж. з Сакольшчыны

САМААБСЛУГОЎВАННЕ

ХТО ПІЎ

— Мама, ты піла лякарства? — пытае сын у маці.

— А чорт там яго піў! — адказвае маці.

— А я думаю чаму паменшала лякарства, — сказаў сын.

Фёдар Міхалюк
Койлы

МЕСЯЦ

— Які месяц мае 28 дзён? — пытае настаўнік вучня.

— Кожны, — адказвае вучань.

Г. Марцінчык
Гарадок.

У ТУРМЕ

Начальнік турмы:

— У нас такі закон: кожнаму вязню даць працу па яго спецыяльнасці. Вы якую спецыяльнасць маеце?

— Я лётчык, — адказвае вязень.

Аляксандр Свірыдзюк
Рыбалы

ПРЫСЯЖНЫ АДВАКАТ

— Бацька, што гэта такое прысяжны адвакат?

— Гэта, сынок, такі чалавек, якому вераць толькі тады, калі ён прысягне.

ЯНКА КЛІМЮК
Дубічы Царкоўныя

НЕ ЎМЕЕ

Дзед прызнаўся ўнуку, што не ўмее пераводзіць дзяцей.

— А як жа ты пераводзіў бабулю як яна была малою? — пытае ўнук.

Андрэй Сідарук
Сакі

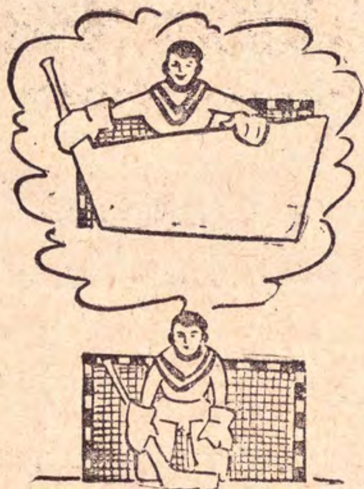
НЯДОБРАЯ МАЦІ

Антось прышоў дахаты з плачам і разбітым каленам.

— Я так і ведала, што гэтая забава так скончыцца, — сказала маці.

— Бачыш, мама, якая ты нядобрая, ведала аб тым, а мне нічога не сказала.

Марыя Баўтручук
Плюшчы

Мара варатара

ВЫНАХОДНІК

Кастусь паглядзеў на прысутных так, як глядзеў Напалеон на поле пад Аўстэрліц, пасля падняў руку, наказваючы цішыню і пачаў даклад.

— Паважаныя грамадзяне вясковага саслоўя! Лепшага жыцця нам ніхто не дасць, калі сваёй галавой не выпрацуем яго. Пад нашымі нагамі мільёны валяюцца, а мы, калупаючы ў носе, топчам па гэтым скарбе.

Наш зямны шар у сярэдзіне растоплены. Розныя металы - мінералы кіпяць у ім, як у гаршчку. Гэтай кіпятні і за дзесяць тысяч год канца не будзе. На глыбіні кожных 100 метраў тэмпература зямлі павялічваецца на 3 градусы. Калі ўглыбішся на 7 кіламетраў, дойдзеш да тэмпературы 200 градусаў. Хопіць тады нам выкапаць такія два калодзежы, пусціць у адзін з іх пад ціскам ваду і з другога калодзежа выляціць пара з падвоенай сілай. Тады застанецца толькі трубы пралажыць ад калодзежа да хатаў і паравое ацяпленне гатовае.

Не патрабуем тады ноччу ў лес ехаць і дровы красць або ляснікам барыш ставіць. У хатах зімою будзе так цёпла, што хоць без ганавіц хадзі.

Калектыўную сушарку ў вёсцы паставім. Бабам будзе выгода вялікая. У такой сушарцы не толькі бялізну, грыбы, ягады ці гарох, але нават чорта рагатага разам з капытамі засушыш.

Да паравога катла турбіну прычэпім і паравы млын у нас запыхкае, сячкарня зачахкае. Да турбіны падставім дынама і бясплатная электрычнасць усю вёску асвеціць, ды так, што Цімо:: з Параскай па цёмных кутках перастануць церціся, людзей не будуць смяшыць.

На гародах паравую цяплярню пабудуем, ды зімой грошы паплывуць у нашыя кішэні за памідоры, радзіску, салату.

А ў лазні, якая вырасце за вёскай, вельмі ж дарэчы будзе нам з суседкамі паталкавацъ, а пасля бярозавымі венікамі грэшнае цела вытрапаць.

Хлявы і куратнікі ацяплім. Куры зімой нясціся будуць. Бяры за кожнае яйцо два-сорак.

Падземная пара рэвалюцыю ў сельскай гаспадарцы зробіць. Адвечныя звычаі пераменіць. Сустракаючыся, замест «добры дзень» будзем гаварыць «з лёгкай парай».

Тут Кастусь зрабіў перапынак у сваіх вывадах і ў гэты час спытаў нехта:

— Добрая штука, пара. Але, ты даражэнькі, скажы нам, як дакапацца да гэтай тэмпературы. Гэта ж не жартачкі, такая глыб.

Кастусь пашукаў вачыма пытаючага, падрапаў патыліцу, а пасля адказаў:

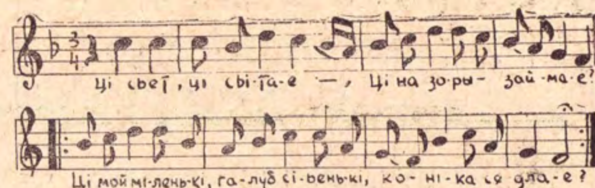
— Вясковыя грамадзяне, я ж не інжынер. Адкуль жа мне гэта ведаць. Калі б я ведаў, дык сам даўно да параціплоўні прыступіў бы. Аднак, даражэнькія, за гэтую справу калектыўна трэба брацца. Самае галоўнае — ініцыятыва. Я вам і падказаў яе. А рэшта, гэта ўжо вашая справа.

Мілыя чытачы! Бяда ў тым, што ў нашых грамадзян ініцыятыва з лёгкай парай выскаквае, а калі даходзіць да справы — людзей не хапае.

Дзядзька Левон

ЦІ СВЕТ, ЦІ СВІТАЕ...

(БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ)

Ці свет, ці світае,
Ці на зоры займае?
Ці мой міленькі, голуб сівенькі,
Коніка сядлае?

Сядлай, мілы, каня,
Каня вараненькага,
Прыезджай, мілы, не кідай, мілы,
Мяне маладзенькую!

Ці я не такая,
Як і гэна другая?
Ці й харошая і прыданая, —
Доля ж нішчасная!

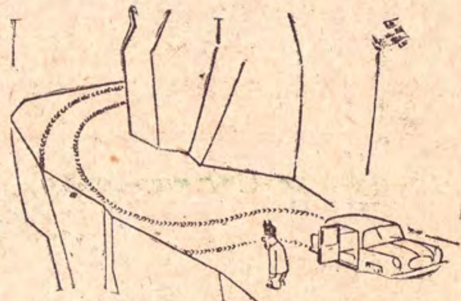
Ой у полі азерца,
Там плывала вядзерца,
Ой прыдзі, мілы, дай парадзімся,
Маё мілае сэрца!

Чырвона каліна
Да ў полі павяла,
Не суверная да дружынанька
Мне свет завязала.

Ты пойдзіш гарою,
А я далінoю,
Кажуць мне людзі, дый сама знаю
Што ня жыць мне з табою.

Свежая рыба

МАЯ ЖОНКА

Маю жонку, маю хату,
Хваліць жонкі не магу.
Хай бы жыў з ёй той, хто сватаў,
Яна гне мяне ў дугу.

Жонка ўлезла мне на голаў,
Там сядзіць ужо дваццаць год.
Будзь жа браце тут вясёлы,
Шукай шчасця, асалод.

Дома голасу не маю,
Паспрабуй жа, заспявай!
Яшчэ добра калі лае,
Б'е — дык з хаты уцякай.

Жонка здзекваецца, морыць,
Каб я да другой не ˚цёк,
Мяне часта у каморы
Замыкае на замок.

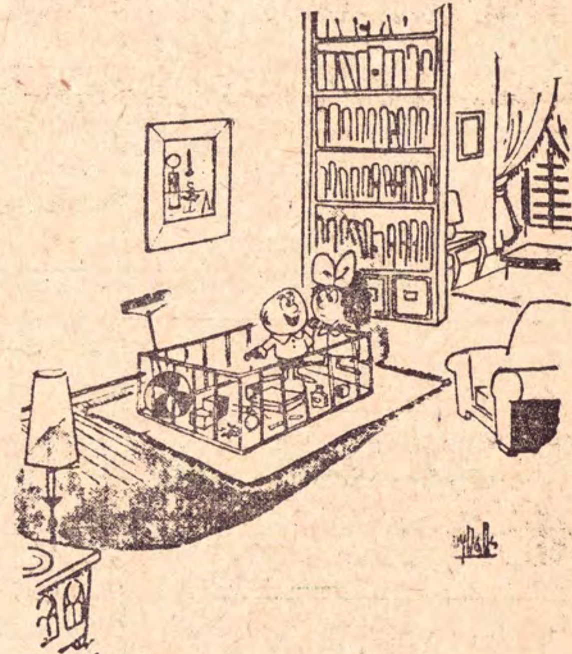
Не знайсці такой вам жонкі!
Яна ў ночы моцна спіць,
Мне ўсю ночаньку пялёнкі
Для дзіцяці кажа мыць.

Мая жонка літраў дзвесце
Супу варыць на мой рот,
Цэлы тыдзень трэба есці,
А другі — лячыць жывот.

Выбягае жонка з хаты,
Крычыць: доктара давай!
Кіпятком абліла пяты,
Добры будзь і даглядай.

Хай жа возьмуць жонку чэрці!
Як жа мне яе любіць?
Не дае ніяк памерці
Ды і цяжка з ёю жыць.

АНДРЭЙ САМАСЕЙ

— Не звяртай увагі на балаган, ведаеш як гэта бывае, калі чалавек з'яўляецца халасцяком.